

srču je čul glas: Me vendar nisi pozabil? Tako sem se tega bala! Hudo je biti sam v tej tesni hišici, zato se le še kdaj oglasi pri meni! Kadar boš solznih oči stopal mimo tega vrta, pridi, moj Mihec, da ti jih obrišem. Saj veš, da te bo tu vedno čakala tvoja mama. Ne, ona te ne bo pozabila. Na vseh potih bo s tabo, saj te vendar ljubi. Zato pa poslušaj tudi ti njo, ko se bodo v samotnih urah oglasile njene besede v tvojem srču. Če jo boš poslušal in spoštoval, se ne boj življenja, pa če bo še tako težko!

S prsti si je obrisal solze iz oči in vstal. Dvignila se je tudi Marica in ga prijela za roko.

»Pojdiva, da naju ne bo strah v temi!« je dejala.

Plameni so zaprasketali, drobno je pršelo z megle. Redki udarci motik so zadevali ob kamenje. Z roko v roki sta dva drobna otroka zapustila vrt, z gostimi križi posejan.

Polda Tone

Vreča peska

Trdinove Neže dolgo ni bilo iz šole. Mati je že dvakrat stopila na prag in gledala doli proti vasi. Droben dež se je lovil okrog oguljenega drevja in počil listje, ki je na debelo pokrivalo ves Rekarjev ort.

Potem je Neža prišla.

»Le kje si bila tako dolgo?« jo je sprejela mati.

»V šoli. Gospodična nam je pripovedovala o grobovih — zdaj za Vse svete.«

Mati ni imela časa in Neža je ostala sama. Samo plašna misel, ki jo je zgrabila v šoli, je bila z njo. O grobovih jim je govorila učiteljica, o tistih tam ob zvoniku, kjer počivajo reveži. Tam, kjer raste samo trava in koprive. Nikogar nimajo, ki bi jim zdaj za praznik mrtvih oplel grobove in jim prinesel eno samo rožo, eno samo svečo. Tam spiyo tisti, ki so od vseh pozabljeni...

In potem je govorila gospodična, da bi okrasili te grobove. Jutri bi šli na pokopališče namesto v šolo. Vsak bi nekaj prinesel. Torkarjeva bo prinesla tri zavoje sveč: o, Milka, ta lahko, ko imajo trgovino. Štajerčeva bo prinesla rože in druge tudi. Dečki bodo dobili zelenja in vsak bo še kakšen dinar primaknil za sveče. Vsi so govorili, samo Trdinova je obsedela nema. Ko bi morala spregovoriti, kaj bo storila, je samo tiho zajokala. »Kaj ti je?« se je sklonila k njej učiteljica. Dolgo je deklica molčala, nato je komaj dahnila: »Pri nas nimamo ničesar.«

Molk je legel v razred, še gospodični je bilo težko. »No, Nežka, saj si vseeno pridna. Boš pa pomagala krasiti grobove,« tako jo je tolažila gospodična, pa se Neža kar ni unesla.

Zdaj mora komu povedati svojo bolečino. Komu naj jo, če ne materi.

»Mama! Zakaj pri nas nimamo ort?«

Mati se je osupla zganila pri delu. Že je mislila otroku povedati zgodbo o njenem nesrečnem očetu, ki je vse premoženje zaigral in mu je samo bajta na koncu ortu ostala, pa si je premislila. Ni hotela otroku zatemniti svetlega spomina na očeta.

»In zakaj nimava denarja, mama? Popsod imajo, samo midve nimava.«

»Zakaj pa to vprašuješ, Neža?«

Potem se je iz otroka utrgala zgodba iz šole. Zgodba prvega pogleda v svet, ko je prvič opazila, da nima doma vsega, kar imajo drugi otroci.

»Mati! Zakaj nimava pred durmi vrtička, kjer bi rože zasadila, zakaj nimava več očeta, ki bi imel denar?«

Zdaj je mati imela solzne oči. Zajokala bi, pa ni. Zaradi Neže ni, ker jo je morala utešiti. In res je znala utolažiti svojega otroka. Njena materina iznajdljivost je našla tolažbo.

»Neža! Tudi ti boš nekaj nesla na grobove, ne pojdeš prazna.«

Potem sta šli v vežo. Za vrati je visel venec rož. »Za očetov grob,« je pokazala mati. »Krničarjeva mi je dala rože. Škoda, da jih ni nič ostalo. Nič ne maraj, ti boš nesla v šolo nekaj takega, kar drugim še na misel ne bo prišlo. O, tudi Trdinova Neža bo nekaj storila za grobove revežev, čeprav na grobu njenega očeta ne bo sveč. Komaj ena ali dve — več res ne zmoreva. Za molitve v cerkvi bom pa plačala, da ne bo oče pozabljen. Saj mu to več koristi kakor sveče na grobu. O, in naša Neža bo tudi imela nekaj za grobove.« Mati se je razživila, ko je nekaj iskala v veži.

»Mama, kaj bom nesla?«

»Uganil«

»Ne uganem.«

»Potem boš pa videla kasneje. Zdaj ne povem.«

Neža je vedela, da jo mati draži, zato ni več silila vanjo. Mati je zaklenila duri in nekam odhajala. »Neža, greš z meno?«

»Kam?«

»Ugani!«

Potem sta se obe smejali in Neži se je zazdelo, da je še dež bolj veselo zapraskal po vejah.

»Mama! Ali ne greva v vas po rože?«

»Ne!« Mati je zavila v gmajno.

Pa ni mogla dolgo zadržati skrivnosti.

»Pa ugani, zakaj imam vrečo.« — Molk.

»Zakaj imam motiko?« — Nič.

»Zakaj greva v Kozjo reber?«

»Aha ... Po pesek greva,« se je zmagoslavno oglasila Neža.

»No! Ali nisem rekla, da bo Neža nesla nekaj takega, kar nikomur na misel ne pride, še gospodični ne.« Otrok se je oklenil materine roke.

Dan pred Vsemi sveti je bil lep. Že mnogo pred začetkom šole so otroci vrveli po pokopališču. Pa ne razposajeno kot včasih. Nekako pobožno so hodili ob gomilah. Ob poti in ob zidu so bili grobovi že okrašeni. Tam ob zvoniku pa so bili z rušo zarasli. Samo travo in koprive je grobar pokosil.

Tudi Trdinova je že prišla. Nič ni prinesla in čudno so jo gledali otroci, ki so imeli cele grmade cvetja, ali pa so se hvalili, da imajo denar za sveče. Neža je odšla do groba svojega očeta. Dopoldne sta ga z mamo popravili: opleli sta ga, na gomilo nasuli črne prsti, okrog pa belega peska. In jutri bosta nanj položili venec cvetja. Neža se je ozrla h križu. Vreča s peskom je bila še tam. Z mamo sta jo prinesli.

Potem je prišla učiteljica. Gledala je, kaj vse so prinesli otroci. »Dovolj bo, dovolj,« je zadovoljno govorila.

»Gospodična! Trdinova ima tudi nekaj!« je nekdo opomnil učiteljico.

In ko se je gospodična ozrla, je stala Neža vsa drobna, v oguljeni obleki, v rokah pa je držala vrečo in v njej nekaj težkega.

»Bel pesek za obrobek gomile.«

Vsem je bilo, kakor bi nekdo podedal veselo novico.

»O, Nežka!«

»Saj res, na pesek smo vsi pozabili.« Učiteljica je prijela Nežko za roko. Nežki pa se je zdelo, da je storila nekaj velikega, da je storila več kakor vsi drugi.